

Groba politična napaka

Zapleten politični položaj

V sejni dvorani devinsko-nabrežinskega občinskega sveta se je v soboto, 12. t.m., sestel svet kraške gorske skupnosti, ki je imel na dnevnem redu izvolitev predsednika in izvršnega odbora. Za to sejo je med slovenskim ljudstvom v zamejstvu vladalo veliko zanimanje, saj je znano, da so v svetu kraške gorske skupnosti vse slovenske občine na tržaškem in goriškem Krasu, in sicer štiri občine v tržaški ter dve občini v goriški pokrajini. Poleg tega imajo svetovalci slovenske narodnosti v svetu kraške gorske skupnosti absolutno večino (10 slovenskih komunistov, 9 predstavnikov Slovenske skupnosti in sedem slovenskih socialistov).

Seja se je v soboto začela v dokaj mučnem vzdušju, kajti nihče ni pravzaprav vedel, kaj se dogaja za kulisami. Opaziti je bilo le, kako se tržaški pokrajinski tajnik PSI Gherzi, tržaški pokrajinski tajnik KPI Rossetti ter član tržaškega vodstva DC vneto in skrivnostno med seboj razgovarjajo. Potek seje je nato jasno pokazal, da so omenjeni trije italijanski predstavniki pravzaprav krojili usodo kraški gorski skupnosti, čeprav imajo v njenem svetu Slovenci, kot smo že dejali, absolutno večino. Prav žalostno je bilo videti, kako slovenski člani KPI in slovenski člani PSI nimajo pri važnih odločitvah nobene besede, temveč dovoljujejo, da njihovi italijanski tovariši sklepajo sporazume o prvem vodstvu za Slovence tako pomembne ustanove, kot je gorska skupnost.

Zato ni nič čudnega, če so bili iz izvršnega odbora kratkoma izključeni predstavniki Slovenske skupnosti in je bil ta organ sestavljen po računici vsedravnih italijanskih strank, oziroma njenih brezštevilnih struj in strujic. Medtem ko se je nudila krasna priložnost, da bi Slovenci pokazali vso svojo politično zrelost in enotno nastopili, tako da bi bido v vodstvenem organu nove pomembne ustanove zastopano vse slovensko ljudstvo na goriškem in tržaškem Krasu, se je zgodilo, da so pred vsesplošnimi slovenskimi ljudskimi koristmi prevladali interesi italijanskih vsedravnih strank in njihovih struj, ki so za naše ljudstvo v zamejstvu prav gotovo drugotnega in ne prvotnega pomena.

Pravilno je na seji nastopil devinsko-nabrežinski župan in predstavnik Slovenske skupnosti dr. Legiša, ki je javno ugotovil, da se je zagrešila groba politična napaka naravnost zgodovinske važnosti. Naloga Slovenske skupnosti je, da si odločno prizadeva za odstranitev te napake in da se še bolj odločno zavzame za enoten nastop

Morova vlada neprestano lovi ravnovesje na ostrini noža in ministrski predsednik ima obilo priložnosti, da dokaže svoje slovite sposobnosti za posredovanje med političnimi nasprotniki, seveda v lastni vladi in med vladnimi strankami. Najnovejša stvar, ki razburja duhove, je vprašanje, ali naj zakonci predložijo v davčnih prijavah svoje dohodke — v primeru, da delata oba zakonca — skupno ali ločeno. O tem se je vnel med vladnimi strankami tak spor, da je v nevarnosti sam obstoj vlade, vanj pa posegajo tudi druge stranke, predvsem komunistična.

Ta spor je sprožil tajnik krščansko-demokratske vlade Fanfani s predlogom, naj bi odpravili nujnost seštevka dohodkov obeh zakoncev v davčnih prijavah, ker to ni socialno. Proti temu so se takoj dvignili republikanci, ki ugajajo sami sebi v vlogi varuhov gospodarske morale in zagovornikov varčevanja ter uravnovešanja državnega proračuna. Socialisti so se znašli nekoliko v zadregi, komunisti pa so se postavili že iz načelne opozicijske protitemu Fanfanijevemu predlogu, češ da bi imeli od tega korist predvsem ljudje z višjimi dohodki, ker bi se lahko tako izognili postopnemu zviševanju davčnih odstotkov, pozabljajo pa, da velja sistem ločenih davčnih prijav tudi v komunističnih državah. Na Fanfanijevo stran se je postavil tudi glavni dnevni tisk s »Corriere della Sera« na čelu, ki opozarja, da prav strah pred pretiranim obdavčenjem odvrača mnoge ženske od tega, da bi se zaposlile. Ravno v pogledu zaposlitve ženske delovne sile pa je Italija v primerjavi z drugimi naprednimi državami še daleč zadaj, celo na ravni predindustrijske družbe. Produkcija slovi tako na preozkih ramenih le moške delovne sile, pravi »Corriere della Sera«. Če bi žene lahko ločeno prijavljale svoje plače davkarji, bi to povečalo obseg dela in s tem seveda tudi življenjsko raven.

Nihče noče popustiti v tem sporu, ki se je dejansko izrodil že v argument volivnega boja za deželne volitve 15. junija. Fanfanija celo dolžijo, da je sprožil to vprašanje prav zaradi volitev, da bi si pridobil mase volivcev, ki živo občutijo vprašanje

seštevka obdavčljivih dohodkov, in v tem se najbrž niti ne motijo, kajti Fanfani je dovolj zvit politik, da pride na tak volilni »trik«, poleg tega pa mu je to tudi kruto potrebno po polomijadi, ki jo je doživela Krščanska demokracija z nesmiselnim referendumom o ločitvi zakona. Zda bi si rad pridobil nazaj takrat izgubljene volivce. Krščansko-demokratska stranka bo šla na volitve 15. junija s tesnobnim občutjem — ali bo dobila na njih potrdilo kot najmočnejša italijanska stranka in sicer v taki meri, da bo lahko še vnaprej sestavljala vladno večino skupaj z drugimi levo sredinskimi strankami z možnostjo variranja, tako da ne bo odvisna na milost in nemilost vsake izmed njih, ali pa bo izšla z njih tako oslABLJENA, da se bo morala vdati v tako izsiljevanje? Odgovor na to vprašanje bo dobila šele 15. junija in z njo vred vsi tisti, ki jim je jasno, kaj bi to pomenilo. Če bi doživela Krščanska demokracija na volitvah poraz, bi postalo vprašanje »zgodovinskega kompromisa« s komunisti, ki ga je Fanfani odločno odklonil in so ga dogodki na Portugalskem napravili nezaželenega v široki javnosti, spet aktualno.

Toda vprašanje seštevka obdavčljivih dohodkov moža in žene je le eno izmed težkih vprašanj, ki tlačijo Krščansko demokracijo in Morovo vlado. Drugo tako vprašanje je namreč neprestana napetost s socialistično stranko, enkrat zaradi odnosov vlade s sindikati, drugič zaradi levih občinskih odborov, ki so jih sestavili socialisti skupno s komunisti v Genovi in drugod, tretjič zaradi ukrepov za zagotovitev javne varnosti. Socialistična stranka hodi še vedno ves čas z eno nogo po vladni cesti, z drugo po jarku leve opozicije in se nikakor ne more jasno odločiti, ali bi stopila z obema nogama v jarek ali z obema na cesto. To pa ni toliko demagogija kot resnična negotovost, kaj početi: skupaj s komunisti v opoziciji socialisti nimajo perspektiv, stalno sodelovanje v levosredinskih vladah pa bi jim naložilo soodgovornost za vso neučinkovitost in nemarnost današnje državne uprave in zavlačevanje celo najnujnejših reform, kar je v veliki meri tudi vzrok gospodarske krize. Socialisti se iskreno trudijo za reforme, a spričo togosti Krščanske demokracije, ki se mora neprestano ozirati na to, da se ne zameri konservativnim plaštem svojih volivcev in ne izgubi tako položaja najmočnejše stranke, ne morejo veliko doseči. Temu pa je precej kriva tudi nejasnost njihovih konceptov in programov,

(dalje na 2. strani)

vseh Slovencev ne glede na politično pripadnost in svetovno naziranje,

Po treh glasovanjih je bil za prvega predsednika kraške gorske skupnosti izvoljen dr. Pavel Colja, član italijanske socialistične stranke. Prav takop o treh glasovanjih je bil izvoljen novi izvršni svet, ki ga sestavlja osem članov (6 komunistov in dva socialisti).

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 20. aprila, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Rahmaninov: Šest glasbenih utrinkov. 10.15 Poslušali boste. 11.15 »Vanček«. Napisal Carlo Colodi, dramaturg, prevredla Marija Raunik. RO. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Nedeljski koncert. 16.30 Operetna fantazija. 17.44 Šport in glasba. 18.00 »Radio«. Radijska drama, napisal I. Ireynski, prevedla Marija Raunik. RO. Režija: Jože Peterlin. 18.30 Ljudske iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.35 Pesmi za vse okuse.

:: PONEDELJEK, 21. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Muzej na dnu morja - Amfore v tisočletnem blatu«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 Baročni orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar, pravna, socialna in davčna posvetovalnica. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Hornist Jože Falout, pianist Acì Bertoncel. Giulio Viozzi: Sonata (1971); Pavel Mihelič: Chorus XI (1972) - Rastline v domačem izročilu - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba v noč.

:: TOREK, 22. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za pihala. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Sopranistka Renata Scotto, pianist Walter Baracchi. 18.55 Jazz ansambel Vit todia Nadalina. 19.10 Čopova pisma Francu Leopoldu Saviju (Martin Jevnikar). 19.25 Za mlajše: p ravnjive, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Gluck: Ifigenija na Tavridi, opera. 22.25 Nežno in tiho.

:: SREDA, 23. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol) »Veselo zarajajmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Skupina »Pro Musica« iz Kölna, vodi Johannes Hömberg. 19.15 Avtor in knjiga. 19.35 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.15 Poročila - Danes v deželni upravi. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Franco Caracciolo. Sodeluje kitarist Mario Gangi. 21.55 Motivi iz filmov in glasbenih komedij.

:: ČETRTEK, 24. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Slovenski zborovski skladatelji: Anton Laiovic (Milko Renar). 19.10 Narava in sodobni človek (Tone Penko). 19.25 »Pisani balončki« (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Resničnost v ušesu«. Radijske drama, napisal Roberto Mazzucco, prevredla Nada Konjedic. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.45 Oddih ob glasbi.

:: PETEK, 25. aprila, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Godba iz Nabrežine pod vodstvom Sanka Misleja. 9.00 Praznična matineja. 10.00 Marjan Kozina: Ilova gora in Bela krajina, dve pesnitvi o Odporništvu iz Simfonije. 10.30 Permi odporniškega gibanja. 11.00 Revija ansamblov. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Orkester proti orkestru. 15.00 »Svet brez sovraštva«. Drama, napisala Mira Mihelič. RO. Režija: Jože Peterlin. 16.50 Poje Gilda Giuliani. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. 18.50 Veseli motivi. 19.10 Slovenska povojna lirika. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Šport.

:: SOBOTA, 26. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Flavtist Bruno Dapreto, pianistka Gianna Gherzei. 18.50 Glasbena zlepljenka. 19.10 »Mladinski krožek v Gorici«. 19.25 Orkestri lahke glasbe. 19.40 Pevska revija. 20.00 Šport.

Bolgarski šovinizem

Najvišji jugoslovanski predstavniki in jugoslovanski tisk so te dni spet (že kolikokrat!) odločno zavrnil izbruhe velikobolgarskega šovinizma, naperjenega predvsem proti obstoju makedonskega naroda, ki ga proglašajo samo za del bolgarskega naroda; zanikajo makedonske narodnosti in zahteve po 'združitvi' Makedonije z Bolgarijo pa pomenijo seveda žalitev in izzivanje vseh jugoslovanskih narodov in njihove državne skupnosti, ki temelji prav na medsebojnem jamčenju in ščitenju neodvisnosti vsakega izmed njih. Poleg tega bolgarski politični predstavniki ne nehajo govoriti o »odločilnem prispevku« bolgarskih čet l. 1945 pri osvoboditvi Jugoslavije izpod nacistične okupacije. Kot znano, so namreč bolgarske čete po kapitulaciji Bolgarije (ki se je do l. 1944 bojevala na Hitlerjevi strani in je imela zaseno Makedonijo in del Srbije ter Grčije, kamor so prišle bolgarske čete v zvezi z nemškim napadom na Jugoslavijo aprila 1941) po sili razmer, t.j. po določilu premirja, morale obrniti orožje proti svojim dotedanjim zaveznikom Nemcem ter so korakale proti njim vzporedno s sovjetsko vojsko ob južnem robu Panonske nižine. Tako so prišle npr. tudi v Mursko Soboto. To prisilno »vojskovanje« proti Nemcem (z moralo, ki si jo je lahko predstavljati) proglašajo zdaj bolgarski predstavniki za »osvoboditve Jugoslavije« ter si lastijo zasluge, ki jih nikjer ni.

Toda če gre tu samo za prazno bahanje, ki Jugoslovane sicer jezi, a ki v bistvu nima večjega pomena, so zahteve po Makedoniji očiten pojav sovražnosti in motenja sosedskih odnosov. V propagandi proti Ma-

kedoniji kot posebni nacionalni celoti in za njeno priključitev Bolgariji sodeluje bivši makedonski pesnik in pisatelj Venko Markovski, ki je pobegnil v Bolgarijo po prelomu med jugoslovansko partijo in Kominformom. Po njegovem so Makedonci Bolgari, ker je sam ostal pod vplivom svoje bolgarske vzgoje. Markovski je bil namreč že pred sporom s Kominformom bolgarsko usmerjen in tega niti ni preveč skrival. Bolgarski šovinistični propagandi je zelo koristen in zato je deležen raznih odlikovanj. Izvoljen je bil celo v parlament.

Bolgarski šovinizem pa ima že stare korenine in grabi še vedno veliko bolj na široko. Malokdo ve, da vsiljujejo Bolgari izraz »starobolgarski jezik« namesto izraza »starocerkvena slovenščina«, ki so jo pisali Ciril in Metod ter njuni učenci, češ da je bil tisti jezik takrat bolgarščina. Posrečilo sem jim je, da so vsilili to terminologijo mnogim nemškim in drugim znanstvenikom. V resnici pa še nikakor ni rešeno vprašanje, kakšen jezik so govorili in pisali Metod, Ciril in njuni spremljevalci ter učenci, a je veliko bolj verjetno, da panonsko slovenskega, kot so ga takrat govorili poleg Slovencev še tudi Slovaki in Moravani. Današnje proučevanje strocerkveneslovaščine dokazuje, da je v njej veliko več elementov, ki spominjajo na slovenščino iz časa kneza Koclja (in na slovenščino) kakor pa na bolgarščino. Toda zagriženi in vehementni bolgarski šovinizem ne dopusti nobene diskusije in nobenega dvoma o svojem stališču, tem manj, ker meni, da se lahko zanaša na trdno sovjetsko podporo, ki mu da vedno prav.

Slovenska televizija o malih narodih

Bralce opozarjamo na zanimiv niz oddaj o manjšinah oziroma malih narodih v Evropi, ki ga vsako nedeljo nekaj pred deveto uro zvezer oddaja slovenska televizija. Tako je bila v nedeljo, 6. t.m., na vrsti oddaja o Waležanih, Ircih in Škotih, ki živijo v okviru britanskega kraljestva in so zaradi velikega pritiska Angležev tako v preteklosti kot danes izpostavljeni močnemu raznarodovanju. Še celo Irci, ki so se po prvi svetovni vojni osvobodili angleške nadoblasti in ustanovili lastno državo (brez Ulstra oziroma Severne Irske, ki spada pod Anglijo), slabo poznajo svojo kulturo in jezik, ki ga govori le še zelo majhno število ljudi, zato si z vsemi sredstvi prizadevajo, da bi ga spet oživili oziroma razširili med naširše ljudske množice.

V oddaji so predstavniki gibanja za narodne pravice Waležanov in Škotov večkrat poudarili, da jih angleške oblasti obtožujejo nacionalizma, kar pa oni odločno zavračajo. Gre jim za ohranitev nacionalne samobitnosti, jezika, kulture in običajev, ta njihov boj pa je tesno povezan s prizadevanji za gospodarski in socialni napredek njihove ožje domovine. Gospodarske spremembe, tako je jasno pokazala oddaja, so bile v preteklosti vse prevečkrat povezane z izgubo gospodarske samostojno-

sti in izpodrinjanjem waležanskega oziroma škotskega jezika ter pridiranjem angleščine. Naglasili so, da so za napredek na obeh področjih, toda ne za ceno izgube narodne samobitnosti in gospodarske samostojnosti.

—o—

Zapleten politični položaj

(Nadaljevanje z 1. strani)

pa tudi njihova sorazmerna volivna šibkost.

Vsa ta negotovost lahko pripelje do vladne krize že pred volitvami, toda tega dejansko nihče neče, ker bi to pahnilo Italijo v zmedo, v kateri bi bilo lahko ribariti v kalnem in korist od tega bi imeli samo skrajneži, predvsem fašisti, ki hočejo ravno to doseči in so prav zaradi tega zadnje dni sprožili nov val terorja, npr. z atentatom na vlak »Južna puščica«, ki na srečo ni zahteval žrtv. Njihov namen je dokazati, da je demokratična država šibka in da ni sposobna zagotoviti reda. Tega da so baje sposobni samo fašisti. Toda Bog obvaruj Italijo in nas vse takega reda! Najbolj šibka demokracija je še vedno stokrat boljša od »najboljšega« fašizma.

Njun zadnji dan

F. J.

Gospa Tomažič in njen mož (ubilo ga je pozneje pri bombardiranju Trsta) sta naglo vrgla plašča nase in odhitela na Rossettijevo cesto. Tam je bilo že polno policije, tudi nemške. Neki komisar je vprašal, če sta prinesla ključ. Gospa je potrdila in odpeljali so ju z dvigalom v 3. nadstropje. Vrata stanovanja so bila zaprta. Tišina. Komisar je skušal odkleniti stanovanje, a se mu ni posrečilo. Odpreti ga je morala gospa. V jedilnici je bila prižgana luč, a vse je bilo tako tiho... Komisar je počasi in previdno odprl vrata v jedilnico, vrgel pogled noter in jih hitro spet zaprl. Gospa je hotela noter, a ji je rekel, ves prepaden: »Gospa, svetujem vam, da ne pogledate noter. Je nekaj groznega.« Ona se mu je iztrgala in stopila v jedilnico ter zagledala grozen prizor. Na tleh sta ležala mrtva Stanko in Dani. Po njeni drži se je zdelo, da se je vrgla nanj, da bi ga zaščitila, takrat pa jo je morilec ustrelil v glavo. Ležala je tam vsa krvava, oblečena še v krznen jlašč. Tretji, tisti človek, ki ga je zvezer čakal Stanko — Tomažičeva ga nista poznala — je ustreljen ležal čez dva stola.

Potisnili so ju v spalnico. Tam sta ostala do 11. ure zvečer, da so vse pregledali. Stanovanje so sekvestrirali. Potem so ju poslali domov. Kako težka je bila tista pot...

Pozneje sta zvedela, da je vratarica povedala, da je njen zet videl tri ljudi, ki so pritekli po stopnicah navzdol. Oblečeni so bili v trenčke in na glavah so imeli baskovske kape. »Streljajo na nas!« je zavpil eden. Stekli so vsak v svojo smer. Ob devetih je bila policijska ura.

Trupli so odpeljali v mrtvašnico, pozneje pa sta položila starša Dani in Stankota na mrtvaški oder doma. Pogreb je bil 14. marca na pokopališče pri Sv. Ani. Pogreba se je udeležila velika množica ljudi.

O poteku preiskave nista nikoli več nič slišala. Nihče ju ni o ničemer obvestil. Materi so vrnilo Danino torbico, v kateri pa ni bilo več njenega zlatega nakita. Še danes se ne ve, če so ga odnesli morilci ali je izginil na policiji. To takrat ni bilo več važno...

Ko stoji danes človek na cesti in gleda tisto usodno hišo, zgrajeno v slogu iz časa med obema vojnama, se žalostno sprašuje, kaj se je moralo zgoditi tam v tretjem nadstropju tistega usodnega večera. Ali so morilci prišli tja, ko je bila Dani sama? Ali ko je bil tisti skrivnostni obiskovavec že tam? Ali potem, ko se je bil vrnil tudi že Stanko? In kako se je odvijala tragedija? Vse to bo ostalo morda za vedno skrivnost. Lahko le ugibamo, kar nam narekuje sklepanje: da je prišel prvi tisti obiskovavec, o katerem pa je bila Dani gotovo obveščena in se ni vznemirila; da je kmalu nato spet pozvonilo pri vratih in sta vstopila dva morilca.

Tretji je ostal najbrž zunaj, za stražo. Teh Dani ni pričakovala, a morda je vsaj enega izmed njih poznala, drugače bi jim ne bila odprla. Ali pa je šla odpret, ker je mislila, da se je vrnil mož, in so vstopili napol s silo. Gotovo so vprašali za Stankota, in ker jo je bilo strah ali neprijetno čakati z njimi v stanovanju, jim je povedala, da je odšel k njeni materi večerjat, in se je ponudila, da jih odpelje tja, v upanju, da se jih tako znebi. Zunaj so ljudje, ne bodo si upali ničesar storiti njej in možu, tudi če imajo kak tak namen. Oblekla si je plašč in nataknila rokavice ter vzela torbico. Tedaj se je verjetno vrnil Stanko. Nekaj hipov nato so padli strelji. Streljati sta morala dva. Ali so povedali, zakaj jih bodo ubili? Najbrž ne, saj morda še sami niso vedeli. Verjetno jim je bilo le tako naročeno. Najbrž niso poznali Stankota, drugače bi ga bili počakali na cesti in ubili. Če so ga poiskali doma, pomeni to, da so hoteli biti sigurni. Toda zakaj so ubili tudi tistega obiskovavca in Dani? Ker sta jih poznala, ali vsaj eden izmed njiju? Morda iz perversnosti ali morilske objestnosti. Možno je celo, da je nekdo nalašč poslal tistega obiskovavca, nekega dr. Zajca, baje iz Ljubljane, k Stankotu, da bi bili gotovi, da ga najdejo doma, in so že imeli v načrtu eliminirati tudi njega. Zakaj? Kdo ve. Morda bo naključje nanese, da se bo nekoč le zvedelo. Božji mlini meljejo počasi, pa gvišno.

Medtem ko je bil Stanko v ječi, je vodila Dani nekak dnevnik, v katerega si je lepila besedila njegovih kratkih, a ljubeznivih brzojavk, odlomke iz pisem, tu pa tam košček preproste razglednice z voščili, kakor so jim pač pustili pisati iz ječe, in vanj si je prepisovala pesmi, katere je zlagal o njej ali njej na čast ali pa kar tako,

kakor mu je prišlo, in jih ji pošiljal. pogosto strastno ljubezenske, včasih šaljive, včasih resne. Preden so ga zaprli in potem, ko se je vrnil iz ječe, je tudi sam kaj napisal vanj. Dnevnik nosi letnice od 1941 do 1944. Prvi datum je: 24. julija 1939, nad njeno sliko z zasanjanim nasmehom na obrazu. To je bil dan, ko sta se prvič srečala in zaljubila. Na naslednjem listu je Stankova fotografija v profilu, s planinskim klobukom na glavi, krepak fantovski obraz, in datum Sappada, 10. feb. 40. Zapisal pa je v dnevnik:

Kadar žalost te obíame
te-le liste vzemi,
tiho beri. misli name.

Stanko

12. februarja je napisano na belem nalepljenem listu: »Kot odsev ljubezni, ki si mi jo nenehno nudila skozi leta ječe. Tvoj Stanko«.

Zadnji datum je 5. marec 1944, pet dni pred njuno smrtjo, ko se opravičuje v narečju »prelubi ženi«, da ni vedel, da ima god, in ji poklanja za opravičilo v narečju napisano šaljivo, a vročo ljubezensko pesem: »D'n's je en lepi dan — Dani ljubi mene...«

—o—

URADNI VESTNIK DEŽELE

Izšli sta dve novi številki Uradnega vestnika avtonomne dežele Furlanije - Julijske Benečije, za januar in februar, ki prinašata med drugim besedila raznih deželnih zakonov, pravilnikov in aktov ter razpis za dve mesti tajnika v staležu tajnikov konceptne kariere deželnega osebja ter odlok o razdelitvi deželnega ozemlja v prometna področja.

Uradni vestnik je pisan v lepi slovenščini in nudi tistim, ki se zanimajo zanj in ga rednopre birajo, jasen pregled nad delom deželne uprave in deželnega sveta, pa tudi nad državnimi zakoni in odloki, ki zanimajo deželo, ter nad razpisi za službe v deželni upravi.

ZADUŠNICA ZA POK. DUŠANA ČERNETA

V ponedeljek zvečer je bila v farni cerkvi na Opčinah maša zadušnica za nedavno umrlim čarnikarjem Dušanom Černetom. Udeležili so se je razni njegovi znanci in prijatelji.

TIHA PODRAŽITEV

Po uradnih statističnih podatkih so se v Italiji življenjski stroški marca v primerjavi s februarjem le zelo malo dvignili, namreč samo za 0,06 odst. Toda vsakdo, kdor hodi nakupovat za gospodinjstvo in druge vsakdanje potrebe, ve, da so se cene v resnici tudi marca precej dvignile: potihem, takorekoč na skrivaj, danes te jutri one. Stvari, ki so stale pred dvema letoma npr. 500 lir, lani v jeseni 800, stanejo danes 1300 1400 lir. In človek mora biti še vesel, da potrebnost sploh dobi, kajti normalna praksa je postala ta, da marsikatera vrsta blaga, npr. sladkor ali papir za pisalni stroj, najprej izginejo s tržišča, tako da je potrošnik nazadnje samo vesel, da jih lahko spet dobi, in niti preveč ne godrnja, ko mora plačati skoro dvojno ceno.

Po računih nekega velikega severnoitalijanskega dnevnika so se cene dvignile marca za 0,43 odst., cene oblačil pa za 0,97 odst. Do konca leta bo to nanese, če bo šlo tako naprej, pri živilih — v primerjavi z lanskim letom — nad 5 odst., pri oblačilih pa skoro 12 odst. Vsekakor bo to že izboljšanje glede na 20 odstotno podražitev lani, toda velja se ravnati po pregovoru: »Ne hvali dneva pred večerom«. Do konca leta je še daleč in do takrat lahko zadobi podražitev spet mnogo hitrejši ritem, kot se lahko še bolj upočasi. To bo odvisno od marsikakega dejavnika, tudi od mednarodnega gospodarskega položaja in od položaja v italijanski notranji politiki. Vladna kriza in politična nestabilnost bi nedvomno spet pognali cene navzgor.

Zanimiva in aktualna razprava na seji sveta Slovenske skupnosti

Dne 9. aprila se je na sedežu SS iz Trsta v ul. Machiavelli, 22, sestel Svet SS pod predsedstvom Zorka Hareja. Tajnik stranke Dolhar je poročal o ustanovitvi Deželnega koordinacijskega odbora stranke ter o organizaciji deželnega kongresa.

Razprava se je razvila tudi v zvezi z Gorskimi skupnostmi. Poročal je Bojan Brezigar, tajnik Kraške gorske skupnosti. V razpravi je prišlo do izraza dejstvo, da so pri tem vprašanju, razen tipično političnih problemov, kot so tisti glede vodstvenih organov ter važnih samoupravnih teles (predsedništvo, podpredsedništvo ipd.), še večje važnosti programska vprašanja, ki so jih doslej stranke nekoliko prezrle. Med temi vprašanji bi bilo treba razjasniti odnos skupnosti do uporabe slovenščine, koristi kraškega prebivalstva, kraških rezervatov, raznih infrastruktur, kakor je tovarno postajališče na Fernečah ipd.

Nato se je razvila razprava o novem devinsko-nabrežinskem urbanističnem načrtu. Bilo je poudarjeno, da je načrt velika pridobitev za slovenskega človeka, v kolikor onemogoča prodor velekapitala in gradbene špekulacije, ki bi v kratkem času izmaličila narodnostni značaj tega področja. Prisotni strokovnjaki so tudi priporočali, da se opisani načrt poglobi z nekaterimi nadaljnjimi popravki v korist naše prebivalstva; predvsem v zvezi z razvojem obrti, kmetijstva in živinoreje, dejavnosti torej, ki ne ogrožajo naravnih zna-

SESTANEK KOORDINACIJSKEGA ODBORA SS

Dne 8. aprila se je v Jamljah sestel Koordinacijski odbor deželne Slovenske skupnosti. Svetovalec Štoka je predložil v razpravo novi deželni status SS, ki naj ga člani odbora pregledajo pred odobritvijo.

V deželni odbor SS je bil imenovan član koordinacijskega odbora za videmsko pokrajino Simon Prešeren, kot predstavnik stranke iz Kanalske doline.

Razen tega je bilo v nadaljnji razpravi sklenjeno, da se svetom pokrajinskih SS predlaga za sredino meseca maja deželni kongres stranke. Na dnevnem relu so bila tudi organizacijska vprašanja ter vprašanja strankinega tiska. Določena sta bila naslov ter uredniški odbor deželnega strankinega glasila, ki naj v bodoče redneje izhaja in obvešča slovensko deželno javnost o vseh važnejših političnih vprašanjih, ki zanimajo Slovence v Italiji od Trbiža do Milja.

SPOMINSKA PROSLAVA V GONARSU

Ob 30-letnici osvoboditve bo na pobudo Škedenjskega doma »Jakob Ukmar« in Mladinskega doma iz Boljunca v petek, 25. aprila, ob 10. uri v Gonarsu slovesna komemoracija žrtev tamkajšnjega taborišča.

Ob 10. uri bo v cerkvi somaševanje slovenskih duhovnikov, nato pa bo spominska proslava ob spomeniku-kostnici. Nastopila bosta otroški zbor iz Bazovice ter škedenjski pevski zbor. Na sporedu so tudi spominski govori.

čilnosti Krasa, temveč jih še dosledneje ohranjajo, kakor je bilo prikazano na mednarodnem kongresu o zaščiti Krasa, ki se je vršil lani v Sesljanu.

—o—

V PONEDELJEK NA SPOREDU DRUŠTVA SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV AMERIŠKA KOMEDIJA

V prejšnjih ponedeljkih smo imeli na sporedu zelo resna vprašanja. Tako smo se predzadnjič spomnili najprej na prezgodaj umrlega člana in odbornika Dušana Černeta. O njem je govoril njegov stanovski tovariš Saša Martelanc, ki ga je naslikal kot odličnega časnika in zelo zvestega in simpatičnega prijatelja ter doslednega Slovenca.

V drugem delu pa smo predstavili najnovejšo knjigo poezij naše tržaške pesnice Brune Pertotove. O njej in o njeni poeziji je govoril pisatelj Alojz Rebula, njene pesmi pa sta brala članica RO Matejka Maver in letošnji Prešernov nagrajenec Stane Starešinič.

Prejšnji ponedeljek smo imeli v gosteh zdravnika dr. Marjana Šefa iz Ljubljane, ki je govoril o splavu ter je svoje predavanje popestril z diapozitivi in s filmom. Vzbudilo je veliko zanimanje in obširno debato.

Prihodnji ponedeljek bo gostoval v društvu Amaterski oder s Proseka s Simonovo veseloigro »Zares čuden par«. Najprej bo na sporedu nekaj besed o sodobni ameriški komediji, nato pa jo bodo proseški igralci zaigrali. Začetek ob 20,15

—o—

Vabimo Vas na razstavo originalne slovenske otroške ilustracije

MLADOST MED KNJIGAMI

Odrpli jo bomo v petek, 18. aprila ob 17. uri. Prisotni bodo ak. slikarka Jelka Reichman in predstavniki Mladinske knjige. Ob otvoritvi bosta nastopila mladinska pesnika Svetlana Makarovič in Miroslav Košuta.

Pisma uredništvu:

Obračam se na Vaš cenjeni list s prošnjo za objavo sledečega pojasnila:

Uradno poročilo k varianti regulacijskega načrta devinsko-nabrežinske občine me omenja kot konzulenta za kmetijska vprašanja, kar je povzročilo vrsto, zame neprijetnih, nesporazumov. Rad bi zato pojasnil, sledeče: pred približno štirimi leti sem sodeloval pri enkratnem, okvirnem ugotavljanju obstoječih intenzivno obdelanih površin. Jaz torej nisem izvedel kartiranja in delitve kmetijskih površin, nikoli me projektanti niso konzultirali glede razmejitve kmetijskih površin (v varianti samo njivsko-travniških površin), v ničemer nisem vplival ali sodeloval na formulacijo urbanističnega pravilnika glede kmetijskih površin, sečnje drv itd. Javno zato protestiram proti izrabi mojega imena in pozivam projektante, da moje ime izpustijo iz omenjenega poročila.

dr. Vladimir Vremec

STRAŠNA ŽETEV SMRTI MED MLADIMI

Pretekle dni je strašno žela nasilna smrt med mladimi. V Dolini so pokopali v torek, 8. t.m., 18-letnega slovenskega fanta Adrijana Lovriha, ki se je smrtno ponesrečil pri vožnji z motornim kolesom. Na pokopališče so ga spremljali vaški fantje in dekleta, v pretresljivo slovo pa mu je zapel domači pevski zbor »Valentin Vodnik«.

V Padričah so isti dan pokopali še mladega slovenskega moža, očeta treh otrok in pridnega prosvetnega delavca Silvestra Grgiča, ki se je ponesrečil pri delu. Vaščanom je bilo hudo, ko so se poslavljali od njega, ker so ga imeli radi.

Družinam obeh naše sožalje.

Na Opčinah pa je bil v sredo 9. t.m. pogreb dvajsetletne Annamarije Cozzolino, edine hčerke tamkajšnjega postajenačelnika, ki je utonila v nedeljo zvečer, skupaj s svojim 22-letnim fantom Clementejem De Matteom v Tržiču, ko je njegov avto v hudem naluvi in mraku, ob slabi vidnosti, tik pred ladjedelnico, zavozil z nasipa v morje. De Mattea so pokopali v Gorici

Smrt v domačih vrstah v Sesljanu

V ponedeljek dopoldne smo pospremili na zadnji poti na sesljsko pokopališče Marico Tuta. Pogreba se je udeležilo veliko številno sorodnikov, prijateljev in znancev tudi iz Trsta, Gorice in Tolmina, kjer je bila rojena in kjer je preživela mladost v težkih časih po prvi svetovni vojni, ko je bilo treba na novo urediti življenje. Toda težka roka črnega terorja je kmečju spet grozila in to prav ljudem, kakršna je bila pokojna Marica, ki so se požrtvovalno udeleževali na kulturnem in prosvetnem področju. Njen dom je bil v tistem času shajališče zavednih Slovencev. Dolgo vrsto let je sodelovala pri cerkvenem pevskem zboru kot pevka in kot organistka. Njena naravna nagnjenost do skupnega dela za javne koristi in njena prirojena težnja k pravičnosti in zvestobi narodu sta jo vodili, da je bila v začetku druge svetovne vojne med prvimi člani krajevnega osvobodilnega odbora. Zaradi tega svojega ile-

galnega dela je morala v letu 1943 trpeti po raznih primorskih zaporih, v internaciji v Alatri pri Frosinonu in nazadnje tudi v zloglasni Collottijevi mučilnici v ul. Bellosguardo v Trstu.

Ob koncu vojne se je poročila s Slavkom Tuto, ki je tedaj živel v Trstu ter se z otrokoma nekaj let kasneje preselila na nov dom v Sesljan. Tu je spet z veseljem pomagala domačemu cerkvenemu pevskemu zboru. Prvenstveno pa se je z vso ljubeznijo in z vsemi svojimi silami posvečala svoji družini za skupno materialno in šep osebno duhovno rast. Kljub težki srčni bolezni, ki se je zadnja leta hudo poslabšala, je vendar znala posredovati svoji okolici s svojo izredno življenjsko silo svojo globoko vero v življenje.

Naj ji bo na njenem preranem grobu lahka domača kraška zemlja, ki jo je v letih svojega povojnega življenja iz srca vzljubila.

Sekcija Slovenske skupnosti za Pevmo, Oslavje in Štmaver

V ponedeljek, 14. aprila, so se somišljeno Slovenske skupnosti zbrali na sestanku, ki je bil izrednega pomena. V smislu pravilnika in ob sodelovanju s tajništvom Slovenske skupnosti iz Gorice je bila ustanovljena sekcija stranke za področje Pevme, Oslavja in Štmavra. Sestanka se je udeležilo lepo število vaščanov, ki bi bili številnejši, če bi nekateri ne delali ponoči. Prisotni so bili člani glavnega tajništva Šturm, Brešan, Ferletič in Valentinčič in član sveta Pintar.

Sestanku je predsedoval odbornik Valentinčič, ki je v uvodnih besedah orisal pomen tega važnega trenutka v našem političnem delovanju. Poudaril je zlasti namen in cilje Slovenske skupnosti, ki naj skrbi za vedno večje utrjevanje narodne zavesti med našimi ljudmi in za trdno obrambo pred vsakim nasiljem. Prisotni so se s tem izvajanjem strinjali, ga odobrili in nakazali potrebo po vedno širši povezavi in odprtosti do vseh, ki jim je prva skrb boj za naš obstoj in ki hočejo braniti koristi naše narodne skupnosti. Bila je poudarjena volja, da bi Slovenska skupnost začela iskren in odprt dialog z vsemi slovenskimi silami v vasi in da bi zajela vse Slovence iz vseh treh slovenskih vasi, ki jim nihče ne sme spremeniti slovenskega obličja.

Nadalje je odbornik za organizacijske zadeve Brešan na kratko orisal zgodovino naše politične organizacije; govoril je tudi o pomenu in delovanju sekcij. V zvezi s tem se je razvila daljša debata. S posegi so nastopili Devetak, Figel, Prinčič, Brajnik, Šturm in Bensa. Med kratkim odmorom so prisotni z veseljem prejeli članske izkaznice Slovenske skupnosti.

V drugem delu sestanka so prisotni izvolili odbor, ki bi moral biti sestavljen iz najmanj treh odbornikov. Za večjo povezovalno in boljše delovanje pa so prisotni predlagali širši odbor, v katerem je šest članov. Za tajnika je bil izvoljen Emil Valentinčič, ostali odborniki pa so Danijel Pintar, Anton Figel, Silvan Bensa, Stanislav Brajnik in Marjan Markočič. Zaradi številnih in perečih problemov, ki zadevajo te naše vasi, se bo odbor sestel v najkrajšem času in in določil svoj delokrog. Po pravilih statuta je sekcija imenovala Gabrijela Devetaka v svet Slovenske skupnosti v Gorici. Novi odbor bo deloval dve leti in sicer do občnega zbora, na katerem bo prišlo do novega glasanja.

Sledila je debata, med katero je bil govor o bližnjih volitvah; prisotni so potrdili potrebo po slovenski samostojni listi, ki jo bodo z navdušenjem podprli in na njej tudi kandidirali.

Ob zaključku so se udeleženci sestanka poklonili spominu vseh padlih, ki so bili žrtve fašističnega terorja, in ki so med in pred drugo svetovno vojno padali v upanju na boljšo prihodnost. Izražena je bila še misel, da bi odbor pripravil zborovanje vaščanov za razgovor o vaških problemih.

—o—

BARDO — SLOVENSKA BENEČIJA

Center za kulturna raziskovanja v Bardu v Terski dolini bo priredil v soboto, 26. aprila, ob 9.30 proslavo v spomin padlih ob 30-letnici osvoboditve.

Na sporedu je najprej polaganje vencev. Ob 20.30 bo spominski govor mons. Alda Morettija, odlikovanca z zlato svetinjo za zasluge v odporniškem gibanju.

Govoril bo o temi »Odpor na vzhodni meji«. Ob 21. uri bo nastopil Briški oktet.

Svečanost se bo zaključila naslednji dan ob 20. uri s predvajanjem ustreznih filmov.

Štandrež

Vsem domačim vojnim žrtvam v blag spomin

V nedeljo dopoldne so se zbrali štandrežki domačini in številni gostje na glavnem trgu pred cerkvijo k spominski svečanosti za vse domačine, ki so v zadnji vojni dali svoja življenja za svobodo.

Po slovesni maši v polni farni cerkvi je sledilo polaganje vencev pod spominsko ploščo, vzdano na pročelju kulturnega doma »Anton Gregorčič«. Nato je zbor »Mirko Filej« iz Gorice zapel pod vodstvom Zdravka Klanjščka nekaj pesmi v spomin.

Ko so izveneli žalostni akordi, so jeknili udarci na veliki zvon, kolikor je bilo žrtev v vojnah iz domačega kraja.

Udarci zvona so spremljali besede govornika prof. Bednarika, ki se je najprej spomnil vseh rojakov, mož in bratov, ki so od leta 1943 dalje padali za svobodo na bojiščih in umirali v zloglasnih taboriščih. Dolg je seznam smrtnega angela; devetintrideset imen bi naštel in morda še več. Sama imena iz naših rodbin in družin od Rojca do Pilošča, od soških bregov do Jere-

SLOVENSKA SKUPNOST IN GORIŠKE RAJONSKE KONZULTE

V petek, 11. aprila, so se sestali na sedežu Slovenske skupnosti v Gorici člani rajonskih konzult, ki jih je imenoval goriški občinski svet na predlog SDZ. Sejo je vodil tajnik Slovenske skupnosti Damjan Paulin; prisotni so bili še člani tajništva Bratuž, Valentinčič in Terpin.

Vsi prisotni člani rajonskih konzult so podpisali izjavo o pristopu k Slovenski skupnosti, v imenu katere bodo odslej nastopali.

S posebnim pismom so se obrnili na goriškega župana De Simoneja in mu sporočili svoj pristop k Slovenski skupnosti. Poleg tega so napovedali, da bodo na sejah konzult nastopali v slovenskem jeziku, kakor predvideba člen 8 statuta konzult. V smislu člena 20 so od občinske uprave zahtevali, naj poskrbi za ustrezno prevajalsko službo.

Krmin

USTANOVITEV SEKCIJE SLOVENSKE SKUPNOSTI

V ponedeljek, 14. aprila so se zbrali v Krminu člani Slovenske skupnosti z vsega krminskega območja.

Namen sestanka je bil ustanoviti sekcijo Slovenske skupnosti s smislu strankinega statuta.

—o—

SOŽALJE

Učno in neučno osebje državne srednje šole »Fran Levstik« Prosek - Sv. Križ izreka kolegični prof. Veri Tuta Ban najgloblje sožalje ob izgubi njene matere.

NAŠE SOŽALJE

Uredništvo in uprava Novega lista izrekata našemu sodelavcu Igorju Tuti in vsej družini globoko občuteno sožalje ob bridki izgubi matere.

Iskreno sožalje izražajo Igorju Tuti tudi njegovi prijatelji.

ZAHVALA

ob težki izgubi naše dobre in drage

MARICE TUTE ROJ. ŠORLI

se toplo zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali. Posebna zahvala gg. duhovniku, zdravniku dr. Delaniju, zdravniku in bolničarjem kardiološkega oddelka tržaške bolnišnice in zlasti primariju prof. Cameriniju, darovalcem cvetja in v dobrodelne namene ter vsem, ki so jo spremljali na zadnji poti.

Družine TUTA, BAN in BRATUŽ

Sesljan Trst, Gorica, Tolmin, 15. aprila 1975.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Premiera veseloigre »Anatolov dvojniki«

Sinoči je Stalno slovensko gledališče v Trstu igralo prvič Hennequinovo in Duvalovo komedijo »Anatolov dvojniki« v Kulturnem domu. Komedija je v rednem abonmaju in je privabila sorazmerno malo občinstva. Vedno opažamo meseca aprila slabo udeležbo, posebno pa meseca maja in se nam zdi to zelo značilen pojav za tržaško slovensko občinstvo. Komodnost in neprizadetost, nezanimanje in prenasitenost, ki se pojavlja v teh mesecih, je nekaj, kar se ne da opravičiti. Morda je tudi nekoliko premalo poudarjena premiera gledališča, čuti se neka utrujenost, ki ne vem, od kod izvira. Premiera bi morala pomeniti mnogo večji dogodek, kot pa v resnici je. Niso izrabljena vsa sredstva, od časopisa preko radia, plakatov in drugih pozoril. Treba bi bilo ustvariti neko pričakovanje na premiero, tako pa nam pride nekako mimogrede. Nekaj časa ni slišati ničesar o delovanju našega gledališča, nastane nek tih in prazen prostor. Čeprav Gledališče nastopa ali se pripravlja za kako delo, ali morda igra kje v Jugoslaviji, bi morali o tem pisati, vsak dan poročati. Tako bi spremljali naš ansambel od stopnje do stopnje, od uspeha do uspeha. Potem bi poročali o pripravah na novo premiero in končno bi se dvignil zastor in bi gledali novo delo. Vsega tega zdaj ni. Kot da so vsi tehnični delavci v hiši umolknili, umetniški vodja da ni na terenu, ravnateljstvo da dela nekaj drugega. Ali se ne zdi, da je vse preveč lagodno in tiho? Potem pride premiera, ki je nanjo občinstvo nepripravljeno. Zato verjetno tudi ne pride v gledališče. Če bi odšteli še tiste ljubljanske kulturne goste, bi bilo v dvorani le malo resničnih tržaških kulturnikov. Kulturnikov, ki se ubadajo z vprašanji kulturnega dogajanja na Tržaškem, ni bilo videti. Mislim, da to ni najboljša pot niti za gledališče, niti za tržaško kulturno dejavnost.

Naj s tem v zvezi spomnim samo na Amatersko gledališče. Kakšno reklamo dela ono in kako piše o sebi, kot bi bilo to poklicno gledališče. Ali ne bi vsaj del svoje delavnosti osvetili temu vprašanju? Mislim, da ne misli prepuštili svoj življenjski prostor naše poklicno gledališče Amaterskemu gledališču — zdaj se tako zdi.

A povrnimo se k naši komediji, k Anatolovemu dvojniki. V Parizu je ob koncu prejšnjega in v začetku tega stoletja cvetela posebna gledališka zvrst, imenovana vaudeville, to se pravi, lahkotna meščanska komedija, ki je bila prirojena okusu tedanje gledališke publike. Nekatere avtorje tega obdobja že poznamo po uprizoritvah našega gledališča, delno pa iz repertoarja našega radia. Sem spada na primer Eugene Scribe, potem Eugene Labiche, Georges Courteline in Georges Feydeau, pa tudi Maurice Hennequin in Georges Duval avtorja komedije, ki jo je gledališče sinoči zaigralo prvič. Komedija je polna duhovitosti, situacijske, delno tudi besedne komike, karakterne ne toliko, vendar živi rahlo pod površjem tudi ta. Pred nami je brezskrbna pariška družba tistega časa, ki ne govori o družbenih problemih, ki morda tarejo tedanji čas, opazuje samo ljudi, kako se gibljejo, izživljajo in iščejo zabave.

Glavni junak je Anatol, ki ima sicer rad svojo mlado ženo Colette, vendar se mu zahoče še tudi kake druge, postane pa ljubosumen takoj, ko spozna, da je v hiši Treodor, ki ženi dvori. Živi pri tašči Aurore, ki ji je rešil življenje, ko se je potapljala in je potem za nagrado dobil ženo. To je temperamentna ženska, vojaško nastrojena, a ima vse tipične ženske lastnosti, od prisluskovanja do ženske ihte. Gaston je zdravnik, ponižen in dober mož, ki je do kraja zvest svoji ženi, vendar pa se mu zahoče kdaj pa kdaj nekoliko spremembe. Susane je njegova lepa žena, ki hoče razkrinkati Anatola, pa s tem spozna tudi svojega moža. V igri nastopa tudi polkovnik, ki varuje svojo nečakinjo Zenobie, ki se končno vda, da se lahko poroči z Anatolovim dvojniki, ko nazadnje spozna, da ta odpotuje, se pravi, da se preobleče in postane spet Anatol, je ves razjezen in se hoče dvobojevati. Hišni postrežnik je nekoliko vojaško navdahnjen in zato prija posebno Aurori. In potem sta še dva služabnika z zelo različnimi lastnostmi.

Vsi ti ljudje se gibljejo po odru spretno, posebno Silvij Kobal, ki igra Anatola. Njegovop retvarjanje in domiselne igralske sposobnosti se kar bliščijo na odru in je gledalcu resnično žal, da nima Kobal večkrat prilike, da bi se kot komik uveljavil. Morda je njegova dvojniki preveč podoben Anatolu in se le s pleso nogo razlikuje. Njegovo ženo Colette igra Miranda Caharijeva zelo dobro, vendar se njena zamaknjenost v igri ne zdi vedno posrečena: morda je nekoliko vezana in ni sproščena tako kot na primer v otroških vlogah. Ali pa ji prav otroške vloge škodujejo, da se ne more v velikih vlogah sprostiti tako, kot bi to mogla. Naredi vtis, kot da je nekako obre-

menjena. A ustvari vendar lepo podobo. Zlata Rodoškova je našla v svojem tipu energično podobo; njeni sunkoviti toni in kretnje so v skladu s celotnim njenim temperamentom. Zelo dosledno gradi svojo vlogo. Gaston Alojza Miliča je nekoliko blede, ker je pazil, da bi ne bil preveč poudarjen. Je pa njegov junak ne-bogljjen in nekako brez volje. Lik Suzane Lidi-je Kozlovičeve je svež in lep, njen prehod od sklepa, da bo Anatola razkrinkala do razočaranja ob svojem možu, logično in dosledno izpeljan; ustvarila je zelo lepo podobo. Polkovnik Antona Petjeja je vojaško grajen in s svojo dobesedno zunanostjo poudari svoj poklic in svojo vlogo. Njegova nečakinja Bogdana Bratuževa je malce karikirana, se nekje ponavlja iz kake druge vloge, vendar je dosledno izpeljana in igri odgovarja. Theodor Livija Bogatca, pesnika in Colettinega občudovalca je malce skonstruiran, morda nekoliko pretiran, a sicer ujet v celotni kontekst Zelo dosleden je tudi Kazimir Staneta Starešiniča, ki izvrstno izpolnjuje vmesne napovedi. Po svoji zunanosti sta še interesantna služabnika Enij Reinhart in Josip Šušteršič.

Vse te nastopajoče ljudi je razvrstil po odru in jih v zelo lepi sceni Sveta Jovanoviča vodil po odru kot režiser Adrijan Rustja. Morda ni toliko njegova zasluga za posamezne kreacije, gotovo pa je, da jih je znal spretno razvrstiti po odru in poskrbeti, da je komedija tako neprisliljeno tekla do konca. Posrečeni so tudi prihodi nastopajočih pred zastor, kar je gotovo tudi delo režiserja. Morda bi edino glede jezika omenili, da je marsikje raztrgan, da ne steče stavek neprisliljeno do konca. To niti ni naloga režiserja, ampak bi se dalo z lektorjem popraviti. Pri nekaterih predstavah smo imeli lektorja, pri večini pa ga spet ni. Jezikovno in odrsko priredbo je pripravil Janez Negro, kostume Alenka Bartlova, glasbo pa sta napisala Aleksander Vodopivec in Urban Koder.

Zdi se, da bi morala komedija pritegniti občinstvo pri prihodnjih predstavah.

J. P.

»Bodi pesem« - izredne pesmi

»Mladika« je izdala drugo pesniško zbirko Brune Marije Pertot in je s tem napravila veliko kulturno dejanje, kajti ta knjiga pesmi je tudi v današnji povodnji pesniških zbirk nekaj izrednega, predvsem po svoji izvirnosti, po globini doživljanja in po barvitosti motivov, prav tako pa tudi zaradi plemenitega pesniškega izraza, ki naravnost preseneča. Čisto stvarno se lahko reče, da je to ena najboljših slovenskih pesniških zbirk zadnjega desetletja, če ne vsega povojnega časa, in da imamo Slovenci v Bruni Mariji Pertot spet odlično pesnico.

S tonom globokega priznanja in resnične občudovanja teh kvalitet njene poezije je predstavil zbirko v Društvu izobražencev pisatelj Alojz Rebula.

Zbirka vsebuje 24 pesmi in je razdeljena v štiri cikluse. Zelo okusno jo je opremil Edvard Žerjal, skrbno tiskarsko obliko pa ji je dala tiskarna Graphart.

Podrobnejšo oceno o zbirki bomo še prinesli.

ETNOLOŠKA RAZSTAVA »GORA« V GRADU KROMBERK

15. t.m. so odprli v gradu Kromberk pri Novi Gorici etnološko razstavo »Gora«, ki jo je pripravil Goriški muzej. Pri odprtju razstave je sodeloval Ansebel bratov Benčine s Križne gore.

ZARADI STISKE S PROSTOROM IN ČASOM je moralo tokrat izpasti nekaj člankov kot npr. šahovska rubrika in poročilo o koncertu Primorska poje v Gorici. Vse pride na vrsto prihodnjič.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

V nedeljo, 20. t.m. ob 16. uri bo za abonma red F - okoliški komedija v treh dejanjih

M. Hennequin in G. Duval »Anatolov dvojniki«

V ponedeljek, 21. t.m. ob 20.30 gostovanje gledališča Glej iz Ljubljane s predstavo T. Šalamuna - J. Messnerja - D. Jovanoviča »Pogovor v maternici koroške Slovenke«.

Sodobno kmetijstvo

je osnova za pravilno ravnanje z vinom

Za pravilno ravnanje z vinom v kleti je treba poznati vino in njegov razvoj. Tu je potrebno združiti strokovno znanje s praktično izkušnjo, ki si jo dobri kletarji nenehno pridobivajo.

Znano je, da se po tistem vrenju in ohladitvi vina, razne plavajoče snovi vsedijo na dno. Te snovi imenujemo drožje. Drožje sestavljajo drobci kožic in mesa jagod, pečke, kristali raznih vinskih snovi, netopljive snovi, in razkrajajoče organske snovi, zlasti pa odmrle kvasnice, pa tudi žive, ki se v ugodnih razmerah spet razmnožujejo in tako povzročajo razna obolenja vina. Prav zato je važen prvi pretok — pozno jeseni in pa tudi drugi — v polovici marca. Z dvigom temperature spomladi so v nevarnosti tista vina, ki so še sladka oz. ki jeseni iz kakršnegakoli vzroka niso prevrela do kraja in ki zato začnejo ob dvigu temperature spet kipeti in pa že dolgo ali — tudi to je možno — še nikoli pretočena vina. Taka vina postanejo spomladi motna. Zato jih moramo takoj pretočiti, da odstranimo drožje. Nekaj dni pred pretakanjem dodamo takim vinom enosino ali podobno sredstvo, ki ga uporabljamo v predpisani količini, t.j. po dve kocki na hl. Po 5 do 8 dneh pretakamo, ne da bi ga žveplali. Če pa spomladi (sredi marca ali letos celo aprila) v pretočenem vinu opazimo pozneje motnost, ga ni potrebno ponovno pretakati in je dovolj, da klet dobro zažveplamo. Če je klet velika in žveplanje ne zaleže, dodamo tudi, takemu vinu enosino, in sicer po eno kocko na hl, potem ko smo jo predhodno zdrobili v prah in jo raztopili v litru vina.

Še sladko vino, v katerem nepovreti sladkor začenja ob dvigu temperature zo-

pet kipeti, lahko spravimo spet do kipenja oziroma do pokipenja z lastnimi, naravnimi kvasnicami, katerih je v vinu vedno nekaj, lahko pa dodamo vinu umetnih ali selekcioniranih kvasnic. V tem primeru damo na vsak hl 20 gramov amonijevega fosfata, katerega raztopimo v vinu in premešamo. Slednja snov služi kvasnicam za hrano, ki se hitreje namnožijo in delo prej zaključijo. Ko začne vino spet kipeti, mu nastavimo kipelno veho, kot smo to storili jeseni z moštom. Veho naj ostane na sodu toliko časa, dekler kipi in ne postane trdo. Ko se po kipenju vino zbistri, ga pretočimo, da ga tako rešimo še ostalih drožij.

Ena izmed najpogostejših napak vina v naših krajih je pojav vinskega cveta. Taka vina, kot pravijo, cikajo, prekomerno so kislja, do česar prihaja, če sod ni bil poln in se je vanj vtihotapil zrak. Zrak na površini vina povzroča motnost in razvoj škodljivih drobnoživk, ki jim je zrak nujno

potreben. Kanova glivica in očetne bakterije se namreč kaj radi naselijo v nepolnem sodu. Nevarnost, da postane vino v nepolnem sodu bolno, je tem večja, čim manj vsebuje alkohola in čim več je v njem hranilnih snovi in sladkorja. Taka vina moramo posebno dobro nadzorovati in torej redno dolivati. Močno alkoholno vino je sicer bolj odporno proti raznim boleznim, toda kljub temu mora biti sod poln, ker bi vino sicer izgubilo svežost in buket. Pozimi je osušek večji; ko se temperatura dviga, pa je manjši. Takrat se včasih celo zgodi, da je treba nekaj vina celo odvzeti, da ne preteka.

Če povedano strnemo na koncu še enkrat, bomo, ob pravilnem ravnanju z vinom, preprečevali z rednim dolivanjem, da se ne v sodih pojavi zrak, kakor tudi bomo skrbeli, da se drožje predolgo ne zadržuje v sodih. Navadno napravimo prvi pretok po prvem mrazu, konec novembra in v začetku decembra, drugi pretok opravimo pred spomladanskim dvigom temperature navadno v polovici marca (letos se je ta pretok zaradi slabega vremena močno zavlekel, vsekakor treba čim ga je prej opraviti), tretji pretok opravimo poleti, seveda, če imamo še dosti neprodanega vina ali pa če vino želimo starati.

Pokrajinski šahovski turnir

V soboto 12. t.m. se je v mali dvorani Kulturnega doma zaključil drugi moštveni šahovski turnir, ki sta ga tudi tokrat priredila Š.D. Kontovel in Tržaško šahovsko društvo.

Udeležba 16 močnih ekip, od katerih je vsaka praviloma štela po 4 igralce in 2 rezervi, je ponovno dokazala popularnost prireditve, ki je bila v primeri z lansko celo kvalitetnejša.

Prvo in drugo mesto sta zasluženoma pripadli močnima tržaškima ekipama. Od čisto

slovenskih moštev pa so se predvsem izkazala: Cankar s svojim tretjim mestom, proseško Primorje, ki se lahko pohvali, da se je od lanskega desetega prerinilo na letošnje peto mesto, in Kontovel z upravičeno zasluženim šestim mestom.

Slika bi ne bila popolna, če bi prezrli požrtvovalnost organizatorjev, predvsem Starca s Kontovela in Rupenija iz Trsta (ne hote prezrti naj oprostijo!).

Upamo samo, da se bo simpatična prirediteljev še ponovila.

Boris Pahor

MINI DNEVNIK

8. januarja 1975

Začel sem s čistko papirjev, časnikov in izrezkov, ki so se mi nagromadili na mizi.

Prepisati si moram iz *Knjige '74*, št. 10*11:

»V člankih iz medvojne in povojne obdobja pa se vedno bolj oblikuje Kocbekova zamisel nove, strpnije družbe, ki ne bo pluralistična zaradi številčnosti strank, semostojnemu, svobodnemu intenzivnemu iskanju osebne resnice, ki bo onemogočala monopoliziranje kakršnegakoli nazora in ne bo preprečevala samo zlorabo vere v politične namene, temveč tudi zlorabo politike v nazorske namene.«

Gre za poročilo o izidu knjige *Svoboda in nujnost*, s katero je Mohorjeva počastila Kocbekovo sedemdesetletnico, in omenjeni stavki so edina resnična ugotovitev, ki je v Sloveniji izšla v obliki tiskane besede ob Kocbekovem jubileju.

Resnica, ki se je zatekla v publikacijo, namenjeno zaprašenim knjižničarskim policam! No, na misel mi je prišla zgodba, kateri je Milko Matičetov posvetil knjigo. *Srce v ognju*. Ogenj pokonča človeka, ki se je uprl ukazu, nedotaknjeno pa osta-

ne njegovo srce. Iz tega srca se rodi nov človek. Tako bo iz Kocbekove resnice nedvomno pognala nova rast na požgani njivi slovenskega duha.

15. januarja

Ponedeljkovo *De'o* ima na zamejski strani 6 januarja zapis Petra Gašperšiča (verjetno psevdonim) o zahtevi slovenskih predstavnikov, da bi uporabljali materni jezik v pokrajinskem svetu. Potem dodaja: »Toda Slovenci v Italiji se zavedajo, da tudi novo leto ne bo dalo ugodnih rezultatov, če ne bodo še bolj odločno zastavljali svojih zahtev po izvajanju brez zavlačevanj. V tridesetem letu po osvoboditvi namreč lahko rečejo, da se jim mudi, aiti odlašanje jim povzroča zmeraj večjo škodo. Kdo jo bo poravnal.«

Mnenja sem, da bi bil moral misliti na škodo in kdo jo bo poravnal, kdor si je zamislil vključevanje Slovencev v državne stranke, vključevanje, ki je bilo ponujeno gratis, vsaj kar se tiče nas zamejcev. Količinska je bila korist te z narodnega stališča absurde poteze za matično sporazumevanje o usodi italijanske skupnosti na Koroškem

in v Istri, je vprašanje, ki se nas kot jezikovno ogroene skupnosti neposredno ne tiče.

Res pa je, da slovenska zamejska skupnost ni znala najti v sebi zadostnih energij in sposobnih ter pogumnih ljudi, da bi se takemu uničevalnemu procesu uprla.

23. januarja

Neka italijanska levičarska skupina je poslala *Zalivu* ciklostiliran listič, v njem sem našel citat, iz katerega naj bi bilo razvidno, da je bil Lenin proti vsiljenemu raznarodovanju. In Lenin je res proti obveznemu uradnemu jeziku, vendar tudi pravi, da se bodo ljudstva premešala, tako da bo narodni partikularizem izginil; ljudje se bodo naučili ruščine, ne da bi jih kdo prisilil s pendrekom. (Lenin, *Faut-il une langue officielle obligatoire*, Œuvres, tome 20, Edition sociales, Paris.)

Zvitost te Leninove naprednosti je na dlani. Nacionalne prvine kot bistvene komponente človeške duševnosti ga niso zanimale, kot niso zanimali Marxa. Razen takrat, ko je poudarjal (Marx) duhovno in fizično premoč nemštva nad slovanstvom!

Mali oglasi

Odvetniška pisarna v Trstu išče uradnico. Telefonirati na 31170 od 7. do 19. ure.

Prejeli smo

Cenjeno uredništvo

NOVEGA LISTA

Ker sta tako Primorski dnevnik kakor Gospodarstvo v koordiniranem zamolčevanju polemčno objavila samo odlomke najinega dopisa tema listoma, prosiva za Vaše gostoljubje, da bi v prid verodostojnemu obveščanju objavili najin neokrnjen dopis Gospodarstvu oz. Prim. dnevniku.

Z zahvalo B.P. - A.R.

Trst, 13. aprila 1975

Pojasnilo k pojasnilu

Gospod urednik,

podpisana Vas prosiva, da v smislu tiskovnega zakona objavite v svojem cenjenem listu naslednje:

GOSPODARSTVO je dne 28. marca t.l. prineslo na 3. strani pod zaglavjem Kultura in življenje nepodpisano POJASNILO, po katerem naj bi »nekateri« izmed 41 podpisnikov Kocbekovega zbornika zdaj, po izidu tega zbornika, obžalovali svoj podpis, češ da niso bili predhodno informirani o vsebini publikacije.

Kot časnikar lahko razumete, gospod urednik, da podpisana kot izdajatelj zbornika ima ob takšni informatiki polno pravico dvomiti celo v obstoj takšnih nehrabnih brezimnikov, posebno ker doslej nisva dobila niti enega samega protestnega dopisa. Po drugi strani pa takšna brezimnost nekorektno meče sence nemožatosti na vse, vključno na tiste, ki ostajajo ponosni na svoj podpis.

Zato podpisana pozivava domnevne obžalujoče podpisnike, da pridejo s svojimi imeni na dan, da jim bo vrnjen njihov denarni prispevek in da jim bo pojasnjena najina domnevna manipulacija z njihovo kulturno mladostnostjo: vsak pismen Slovenec namreč mora vedeti, kdo je Edvard Kocbek in kakšna je njegova usoda.

Dokler teh imen ne po na plan, nimava komu kaj pojasnjevati.

Da pa bodo podpisniki nekega kulturnega zbornika imeli zgolj zaradi svojega podpisa težave pri prehajanju meje od strani jugoslovanskih organov, tega si absolutno nisva mogla predstavljati: to spada že v območje politične mistike.

S spoštovanjem

Boris Pahor l.r. Alojz Rebula l.r.

Trst, 4. aprila 1975

Dekle z zaprtimi očmi

16

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Vendar, ker čuti nujno potrebo, skuša dati tej svoji zahtevi čim navljudnejši izraz.

»Marija..., ker ste že Marija, prinašate mi sicer lep zajtrk, prav ljubko pripravljen; a danes mi kar nič ne diši. Sabo z nečim bi mi neizrečno ustregli... s steklenico sodavice.«

»Trenutek, prosim, da skočim dol in se vrnem, pa vam jo prinesem.«

»Bodite torej tako prijazna in storite to hitro, zakaj če že omagujem od spanca, pa od žeje umiram.«

Marija si ne more kaj, da se ne bi ozrla na mladeniča, tega mladega gospodarja v večerni obleki, ki ob enajstih predpoldne tako omahuje od spanca. Molk narodov je bil svojčas nauk za kralje... Že sam ta enostaven, začuden Marijin pogled je Ludvika Hugha bolj spekel kot vsi očetovi očitki.

Zakaj?... To vprašanje se mu je nehote vsililo, ko je poslušal v smeri proti kuhinji oddaljujoče se njene korake.

Nedotaknjen pladenj v Marijini roki ob njeni vrnitvi v kuhinjo je v hipu povzročil bučno veselost. Melanija kar ne čuti več bolečin od nabreklih žil v nogah in poskačuje od veselja, Celestin pa si mane roke od zadovoljstva; samo njegova žena, ki pomaga Melaniji, molče dalje opravlja svoje delo pred kamenitim lijakom, kar bi se lahko tolmačilo kot negodovanje.

»Zahteva sifon?«

»Ja... takoj.«

»O, takoj!... Dragi angelček bo pač počakal par minut. Pripovedujte nam najprej ves prizor! Moral je biti zelo smešen... Kaj vam je?... Zakaj molčite?«

»Saj nimam ničesar pripovedovati... Tu sem zato, da strežem in koristim, ne pa da škodujem.«

»Ka-a-aj?«

»Da strežem in koristim, ne pa da škodujem.«

»Če bi bila udarila strela tja pred belonogo Melanijo, bi ne bila postala bolj rdeča. Celestin, čeprav moški — morebiti pa prav zato — je odrevenel od strahu. Njegova žena je obrnila glavo proti tej mladi neprevidnici, ki je začela z izzivanjem ravno tiste, pred katero je tu vse trepetalo.

»Ah, pučka moja, nimate nam ničesar povedati!... No, vam bomo pa mi nekaj povedali!... Sifon želite? Tam ga imate, svoj sifon! Pa ga nesite s svojim najlepšim nasmehom gospodu Hughu, ki mu ne mara te škodovati!...«

Zadnje besede je izgovorila Melanija z nekim posebnim poudarkom, kot bi hotela na nekaj namigavati, nato pa je z mrkim očesom ravsala s svojim kavljem po štedilniku, da si ohladi jezo. Toda komaj je Marija Durand odšla, se Melanija obrne in prekriza roki na prsih:

»Ta si pa ne pušča časa, ta hišna!... Nemara si celo domišlja, da bo stvar šla tako naprej!... Najprej, jaz ne trpim vohunke v svoji kuhinji. Tu sem jaz gospodarica... In mislim tu govoriti in delati, kar se meni zljubi. Ali ni res, Celestin? Ah, ti, punčara, se zaganjaš takoj proti držaju... Jaz pa te že naučim, da sem držaj tukaj jaz. Zastonj, pa naj te protežirajo vsiž upniki sveta. Melanija te bo pognala v zrak kakor krap... Si slišala, Marija Durand?«

(Dalje)

—o—

Prejeli smo

P. n.

Uredništvo Novega lista

Vljudno prosim za objavo naslednjega:

Literarna nagrada »Vstajenje« mi je bila podeljena v čudnih in nesprejemljivih okolišnih, za katere sem pa, ne po moji krivdi, zvedel šele po podelitvi. Po pojasnilih objavljenih v Vašem listu, mi ne preostane drugega, kakor da omenjeno nagrado vrnem razsodišču, kar sem danes storil s priporočenim pismom.

Ker se pa v vsem ne strinjam z ravnanjem člana razsodišča g. Franca Jeze, odpovedujem z današnjim dnevom sodelovanje pri Novem listu z rubriko »Mihec in Jakec«.

Z odličnim spoštovanjem

Ubaldo Vrabec

Trst, 14. aprila 1975

Škoda, da prof. Vrabec ni pojasnil, s čim se ne strinja v mojem ravnanju, tembolj ker mi je po telefonu potem, ko je prebral mojo izjavo, izjavil drugače. Sicer pa se mu sploh ne bi bilo treba ozirati na moje ravnanje, ker mu je bila prisojena nagrada z večino glasov. Upam tudi, da sem v svoji izjavi dovolj jasno povedal, da ni naperjena proti prof. Vrabcu, ki je pri vsej stvari nedolžen. Če pa kdo tistega ni hotel ali znal prav prebrati, to še enkrat z vso odločnostjo potrdim.

Obžalujem tudi, da je prof. Vrabec tako zameril Novemu listu objavo moje izjave. Novi list jo je objavil, kot je prej objavil naznanili o podelitvi in izročitvi nagrade in kot objavlja zdaj njegovo izjavo — čisto nepristransko, kakor skuša poročati o vsem drugem in kar je ena njegovih glavnih odlik. Z nagrado »Vstajenje« pa nima Novi list absolutno nič skupnega.

Franca Jeza

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

pohištvo

kozman

VABIMO cenjene odjemalce naj obiščejo NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.